

Asia: VN/13298/2019

Lausuntopyyntö työryhmän välimietinnöstä yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö

Asia: Pohjanmaan käräjäoikeuden lausunto työryhmän välimietinnöstä yrityssaneerlauslain muuttamiseksi (maksukyvyttömyysdirektiivin täytäntöönpano), Mietintöjä ja lausuntoja 2021:18, lausuntopyyntö VN/13298/2019

Käräjäoikeus kiittää sille varatusta mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa. Pohjanmaan käräjäoikeus on yksi keskitetysti yrityssaneerauksia käsittelevistä käräjäoikeuksista. Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri kattaa yrityssaneerausasioissa Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin käräjäoikeudet.

Työryhmä esittää välimietinnössään maksukyvyttömyysdirektiivin edellyttämiä muutoksia yrityssaneerlauslakiin. Muutosten perusajatuksena on mahdollistaa maksukyvyttömyyden uhkaaman yrityksen hakeutuminen yrityssaneeraukseen ripeässä tuomioistuinmenettelyssä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja mahdollisimman vähin kustannuksin. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan esityksellä ei kuitenkaan päästä tähän päämäärään.

Esityksestä ilmenevästi velallisella olisi mahdollisuus hakea samalla kertaa sekä varhaista että perusmuotoista saneerausmenettelyä. Menettelyä aloitettaessa tulisi pääsääntöisesti asettaa ehdotetun yrityssaneerlauslain 3 a luvun 14 a §:n mukaiset kiellot, joiden voimassaoloaika olisi kolme kuukautta, jollei käräjäoikeus ehdotetun lain 3 a luvun 14 d §:n 2 momentin mukaisesti pidennä määräaikaa, ”jos tämä on perusteltua ottaen huomioon erityisesti saneerausmenettelyn edistymisen”. Esityksen mukaan pidennyksestä päättäminen olisi verrattain summaarinen menettely, jossa käräjäoikeus voisi pitkälti nojautua pyynnössä kerrottuihin perusteisiin ja tilannekuvaan. Mikäli menettelyyn on määrätty selvittäjä, velkojien kuuleminen pyynnöstä ei olisi esityksen mukaan yleensä tarpeen. Kieltojen kokonaiskesto ei kuitenkaan voisi ylittää 12 kuukautta.

Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan mainitusta varhaisen ja perusmuotoisen yrityssaneerauksen hakemisesta samalla kertaa muodostuisi pääsääntö, mikä samalla olisi ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että velallinen hakeutuisi yrityssaneeraukseen jo maksukyvyttömyyden uhatessa. Hakemukset tehtäisiin edelleen jo maksukyvyttömyyden ollessa tosiasiallisesti käsillä ja ”varhaisen menettelyn” hakemisesta samalla kertaa muodostuisi vain tarpeeton ja menettelyä pitkittävä lisävaihe, joka olisi myös omiaan lisäämään menettelyn kokonaiskustannuksia.

Ehdotettua sääntelykokonaisuutta voidaan myös pitää monimutkaisena ja vaikeasti avautuvana. Erityisen vaikeaselkoisena ja myös yleistä oikeustajua loukkaavana voidaan pitää työryhmän näkemystä siitä, että varhaisen saneerausmenettelyn esteenä ei direktiivin mukaan voida pitää hakemuksen tekemistä velkojan perinnän estämiseksi tai omistajan tai johdon yritystoiminnassa tekemiä rikoksia, jos kyseessä eivät ole vakavat rikokset, vaikka yritys olisi joutunut näiden rikosten vuoksi uhkaavan maksukyvyttömyyden tilaan. Kuitenkin työryhmä itse toteaa mietinnön sivulla 35 direktiivin johdanto-osan kappaleen 33, jonka mukaan kyseiset toimet voisivat toimia perusteena kieltäytyä keskeyttämästä esimerkiksi velkojen perintää. Tätä kantaa vastaavasti työryhmä esittääkin ehdotetun lain 3 a luvun 14a §:ään lausetta: ”Kiellot on määrättävä, jollei ole todennäköistä, että ne eivät ole tarpeen”, jota asiaa ratkaisevan käräjäoikeuden tulisi ymmärtää soveltaa mainitussa tilanteessa. Täten kyseisessäkin tilanteessa käräjäoikeus aloittaisi menettelyn ja määräisi selvittäjän (koska se katsoisi sen ehdotetun lain 11 luvun 82 a §:n 2 momentin perusteella tarpeelliseksi). Ajatuksena lienee, että ilman ehdotetun lain 3 a luvun 14 a §:n kieltoja selviäisi varsin pian, onko kyseessä todella uhkaava maksukyvyttömyys vai jo syvempi maksukyvyttömyyden tila. Perusmuotoista menettelyä haettaessa velkojat voisivat taas vedota sanottuun esteperusteena. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan vielä tulisi kuitenkin harkita, onko direktiiviä todella tulkittava nyt ehdotetulla tavalla. Toteaahan työryhmä itsekkin, että yhtiön ja sen johdon velvollisuudet muita sidosryhmiä kohtaan on otettu yksityiskohtaisesti, tasapainoisesti ja ennakoitavalla tavalla huomioon kotimaisessa erityislainsäädännössä (s. 108). Käräjäoikeuden mielestä varhaisen menettelyn aloittaminen yritystoiminnassa tehdystä rikoksesta huolimatta on juuri tämän kotimaisessa lainsäädännössä saavutetun tasapainon vastaista.

Koska yrityssaneerausta pystyy jo nyt hakemaan maksukyvyttömyyden uhatessa ja koska nykyinen laki vastaa mietinnön mukaan jo monelta osin direktiivin vaatimukseen, voidaan harkittavana sääntelyvaihtoehtona pitää myös Ruotsin ja Alankomaiden uudistuksia, joissa direktiivin pohjalta on luotu tuomioistuimen ulkopuolinen saneerausmenettely. Tässä mielessä erityisesti Ruotsin julkisen velkajärjestelyn tyyppinen saneeraus, jossa järjestettäisiin tuomioistuimen ulkopuolella uudelleen lyhyessä ajassa velallisen ja velkojien yhteistoiminnassa yrityksen velat ja mahdollisesti myös omistuksia, voisi toteuttaa direktiivin perusajatukset nyt esitettyä paremmin. Tällöin toteutuisi paremmin myös ajatus siitä, että velallisen illojaali menettelykään ei välttämättä estä velkajärjestelyä uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa, kun velkajärjestely toteutetaan velallisen ja velkojien yhteistoimintana tuomioistuimen perusmuotoisen velkajärjestelyn ulkopuolella.

Vaihtoehtoisesti varhainen ja perusmuotoinen saneerausmenettely tulisi erottaa selkeästi toisistaan esimerkiksi kokoamalla kaikki varhaista menettelyä koskevat säännökset samaan lukuun. Varhaista menettelyä ja perusmuotoista menettelyä ei voisi hakea samanaikaisesti. Varhainen ja perusmuotoinen menettelykin käynnistyisivät velallisen tai velkojien käräjäoikeudelle tekemällä hakemuksella selvittäjän määräämiseksi. Selvittäjän tehtävänä olisi puolestaan arvioida pikaisesti velallisen maksukyvyttömyyden tila ja valita sen perusteella oikeaksi katsomansa menettelymuoto saneerauksen toteuttamiseksi. Tämän arvion tekemiseksi laissa tulisi myös tarkemmin määritellä uhkaavan maksukyvyttömyyden arviointikriteerit.

Vaasassa 23.6.2021

Kärjäjätuomarit Tomi Vistilä, Ulf Brunberg, Pekka Hemminki ja Matti-Pekka Kuuttinen

Allén Daniel
Pohjanmaan kärjäoikeus